

Последните дни на Славейков в Италия
"Когато ме изгубите, само тогава ще ме намерите"

Стр. 3

АБУЧ

Годишна конференция с участието на МОН

Стр. 8

За Йосиф Соколски и българите-унитати през XIX в.
С благословията на Папа Пий IX

Стр. 8

От Долината на розите до столицата на Савоите
Николай Дюлгерев и неговите футуризми

Стр. 10

Зад завесата на историята Готите в древното ни минало

През 2005 год. българо-полска археологическа експедиция, проучваща римския лагер и ранновизантийския град Нове край Свищов откри множество гробове в базилика от края на 5-6 век. Един от гробовете е разположен в абсидата на храма и според археолозите е възможно това да е гробът на готския епископ Волфила, първият преводач на Библията на езика на готите. Готите след това се преселват на запад и техният език е предшественик на германския. Днес е общоприето от учените, че готският превод на Свещеното Писание е направен в Северна България.

През III–V в. значима роля в историята на нашите земи играе древногерманският народ готи, който се дели на източна и западна група – остготи и вестготи. През III в. те мигрират от тяхната прародина Скандинавия към Северното Черноморие. Първите им нахлувания на римска територия са в началото на III в., а през 250–251 г. начело със своя крал Книвате опустошават Тракия, включително Филипопол. Връщайки се на север, при Абритус (Разград) готите са пресрещнати от римската армия, но я разгромяват. В боя загиват император Деций Траян и неговият син Херений. Едва през 269 г. император Клавдий II „Готски“ побеждава готите при Найсус (Ниш). Готите са под силното влияние от Византия и приемат християнството в неговата арианска форма.

В района на Никополис ад Иструм още от 348 г. живее голяма група готи християни, водени от епископ Вулфила. През 375 г. хуните покоряват остготите по Северното Черноморие, а вестготите се оттеглят в Мизия. Те са приети като федерати (гранично население), но злоупотребите на властта

са причина за избухване на мощно въстание. Готите нахлуват в Тракия и при Адрианопол (Одрин) нанасят тежко поражение на император Валент (9 август 378 г.), който загива в сражението. През 391 г. готите избират за свой крал Аларих, така в нашите земи се създава първото „варварско кралство“ – феноменът,

който определя съдбата на Европа през следващите няколко века. През 410 г. Аларих нахлува в Италия. Готите не се задържат тук и създават кралство със столица Тулуза, а по-късно преместват центъра му в Испания. След смъртта на хунския владетел Атила (453 г.) на юг от Дунав идват остготите, като създават две „кралства“ – в Тракия начело с крал Теодорих Страбон (471 г.), и Македония с владетел Теодорих Амал. В избухналата вражда надделява Амал, който се преселва в Мизия и превръща Нове (Свищов) в своя столица. През 486 г. по споразумение с император Зенон остготите се преселват в Италия, където създават кралство със столица Равена.

Проф. Пл. Павлов

ЕПИСКОП ВУЛФИЛА

Епископ Вулфила (311–383) е сред най-известните личности на своето време. В новата родина знаменитият „апостол“ и „полугрък“ (прозвище, използвано векове по-късно за цар Симеон Велики) създава готска азбука, превежда Евангелието и части от Библията на старогерманския език на готите. Пребиваването на готите в нашите земи през IV–V в., както и следите от готско присъствие по-късно, провокират някои изследователи, които виждат в тях „четвъртия елемент“ в етногенезиса на българския народ заедно с прабългари, славяни и траки.

Азбуки

Асоциация на Българските училища в чужбина

Годишна конференция с участието на МОН

30, 31 юли 2015 година

Представители на Асоциацията на българските училища в чужбина (АБУЧ) се срещнаха с Негово Светейшество Българския патриарх Неофит и получиха първосветителското му благословение за тяхното родолюбиво дело.

Г-жа Боянка Иванова - член на УС на АБУЧ и директор на българското училище „Джон Атанасов“ в Чикаго, САЩ, д-р. Адриана Любенова - член на УС на АБУЧ, Меглена Любенова - зам. директор на у-ще „Св. Климент Охридски“ във Вашингтон, САЩ и Велислава Дърева - почетен член на АБУЧ, които са сред основателите на Асоциацията, създадена преди 8 години, бяха приети днес от Негово Светейшество в Патриаршеския му дом. По време на срещата, в която взеха участие и Западно- и Средноевропейски митрополит Антоний, гл. секретар на Св. Синод архим. Герасим, нач. отдел „Връзки с обществеността“ Александра Карамихалева и Ангел Младенов, секретар на Софийска митрополия, бяха обсъдени досегашните резултати и бъдещото развитие на българските училища зад граница, и перспективите за сътрудничество между

Асоциацията и БПЦ в усилията им да съхранят завещаните от предците ни вяра и традиции.

Асоциацията на българските училища в чужбина (АБУЧ) има за цел да пази националната идентичност и да обединява българите живеещи зад граница, които са се самоорганизирали и са създали български училища на всички континенти. Всяко от тези училища се счита за продължител на свещеното дело на равноапостолните св. Кирил и Методий, първоучители на българския род и съпокровители на Европа, и има за цел да запознават децата с българския език, история, география и култура. Макар Асоциацията да съществува едва от няколко години, то историята на българските училища в чужбина е стародавна и те от самото си създаване са имали подкрепата на Българската православна църква.

В края на този месец в Троянската св. обител ще се проведе семинар, по време на който преподавателите в българските училища в чужбина ще се запознаят с православната вяра, за да могат да преподават правилно, съгласно православното

учение и традициите, свързани с Църквата, залегнали в програмата на общообразователните училища. В семинара участваха учители от Централна и Западна Европа и Америка.

По време на срещата гостите отправиха молба към Светейшия патриарх Неофит за организиране на повече подобни обучения по Религия за учителите в българските училища в чужбина; свещенослужителите на БПЦ зад граница да бъдат още по-активни в

организирането на курсове по Вероучение за деца и възрастни; както и за благословение от Светия Синод чудотворни икони от България да посетят различни страни в Европа и Америка, което силно ще допринесе за укрепване на вярата и патриотизма на нашите сънародници живеещи зад пределите на страната ни.

Отдел „Връзки с обществеността“ при Св. Синод на БПЦ

Западноевропейският митрополит Антоний на срещата на АБУЧ в Софийския Университет „Климент Охридски“

За АБУЧ и българските институции

БАН в подкрепа на българските училища по света

Годишна конференция на Асоциацията на българските училища в чужбина (АБУЧ), с участието на представители от Министерството на образованието и науката, се проведе в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ на 30-31 август 2015 г.

Тази година броят на членовете на АБУЧ нараства с 11 – от 81 на 92. Учителите бяха гости на Националния етнографски музей и

специални гости на изложбата „България в себе си кътам“ – костюми, накити и предмети от бита на българите от края на XIX до средата на XX век, от личното наследство на г-жа Ваня Велкова. Г-жа Велкова е една от основателите на АБУЧ и на българското училище в Хамбург. Експозицията може да бъде видяна в музея до 7 август.

Председателят на АБУЧ доц. Боян Кулов, от Института по геофизика, геодезия и география при БАН, сподели за две основни техни каузи, които се открояват в конференцията. Едната е признаването на над 250 български училища в чужбина като официални институции в Закона за предучилищното и училищното образование. Другата кауза цели отстояването на правото на децата от страните в Европейския съюз да изучават своя роден език във всяка една друга страна от съюза, в която живеят, като всички

официални езици на ЕС бъдат матуритетни. АБУЧ търси подкрепата за тази кауза от учителските сдружения в другите страни.

Директорът на ИЕФЕМ доц. Петко Христов изрази подкрепата на института за работата и целите на Асоциацията и изтъкна значението на партньорството между двете организации за съхраняването на българската култура и идентичност. Редица учени от института работят по проекти, свързани с българската национална идентичност зад граница, както и за работата на българските институции в чужбина. Един от основните въпроси за изследователите от ИЕФЕМ днес е: Как се изгражда национална идентичност в условията на паневропейска мобилност? Ясно е, че каузите на АБУЧ със сигурност представляват съществена част от отговора на този въпрос.

Българска Академия на Науките, София

“Когато ме изгубите, само тогава ще ме намерите”

Последните дни на Пенчо Славейков в любимата Италия

“Дано ми Богъ даде тукъ азъ да доживея последните си дни далечъ отъ родний край...”

П.Р. Славейков

През август 1911 г., след като е освободен първо от поста директор на Народния театър, а след това и от този на директор на Народната библиотека в София, огорчен и унижен, Славейков напуска България. Заминава за Швейцария, където го посреща поетесата Мара Белчева, негова спътница в живота от 1903 г. Тамошният климат обаче влошава крехкото му здраве и скоро двамата решават да се преместят в любимата на поета Италия. Установяват се в Рим. За живота им във Вечния град след години в статия в списание „Завети“ разказва Стефан Мокрев, писател и дипломат. Той се сближава с проф. Г. Киалво – най-близкият приятел на двойката в Италия. Бащата на професора е бил на служба при кралския двор, знаел добре български и през 1903 г. е командирован в двореца в София, където пристига със сина си. Двамата намират топло гостоприемство навсякъде из страната. До края на живота си проф. Киалво питае добри чувства към България, общува с българите в Италия. Той се запознава със Славейков и Белчева десетина дни след пристигането им в Рим. Настаняват се на втория етаж на къща на улица „Вонсопагнi“. Обстановката е повече от скромна – разполагат само с една ъглова стая, която служи за спалня, гостна, работен кабинет, та дори и кухня. Проф. Киалво става учител по италиански на Пенчо. Неговата голяма любов към италианския език му дава възможност за кратко време да се ползва от италианската литература. Славейков ставал обикновено в 8 – 8,30 ч., преглеждал писмата си и нещата си до 10 – 12,30 ч., след което отивал у проф. Киалво да продължат уроците и да се разходят. След 16 – 16,30 ч. Пенчо пишел стихове или диктувал на Мара Белчева бележки по „Островът на блажените“. По-късно Пенчо прави опити да пише и на италиански.

Любимите места за разходка на поета в Рим били Колизеумът и парка на вила Боргезе, посещавал често библиотеката „Виктор Емануил II“. Събирал материали и търсел документи. Към края на живота си той започнал да прави изследвания във Ватиканската библиотека. Издирвал материали за преговорите между цар Калоян и папата. Докъде са стигнали неговите проучвания, не се знае.

Животът на двамата наши поети в Рим правел впечатление с взаимната любов, голямата привързаност и сътрудничество при работата. Много често проф. Киалво ги заварвал, когато Пенчо диктува на Мара откъси от „Кървава песен“ или бележки за поетите от „Островът на блажените“ – преведжани на френски език от Мара Белчева. Славейков и Киалво често разговарят за България. Професорът разказва на Стефан Мокрев следното: „Не знам дали вие цените достатъчно Пенчо като поет, но той говореше прекрасно и увличащо. Когато заговаряше за България, очите му пламваха. Гласът му ставаше трептящ и топъл. Бастунът му шареше по земята. Защото Пенчо обожаваше родината си. Но същевременно мразеше съвременниците си. Смяташе ги неспособни. Особено беше злъчен към

управниците на България.

- Теса толкова плитки и дребнави, - казваше неведнъж Пенчо, - че не могат да разберат историческата роля на българите. Етнографическите, исторически и географически данни на българския народ, разпилян по чужди страни на Балкана, ще бъдат погубени от тези прости хора. Дано поне отчасти схванат, че България трябва да заеме голямо място на Балканите, и не проиграт съдбата на народа“.

Пенчо Славейков имал особена слабост както към сладкишите, така и към децата. Синът на г-н Киалво си спомнял добре куция български поет с брадата, който оставя възрастите, за да играе с малките в детската стая. Помнел още, че синьора Мара много често му правела забележки да остави децата на мира и да не яде много сладкиши, на което Пенчо отговарял:

- Какво да правя, когато и едните, и другите са толкова сладки... .

Неведнъж творецът изказвал пред приятелите си съжаление, че няма деца.

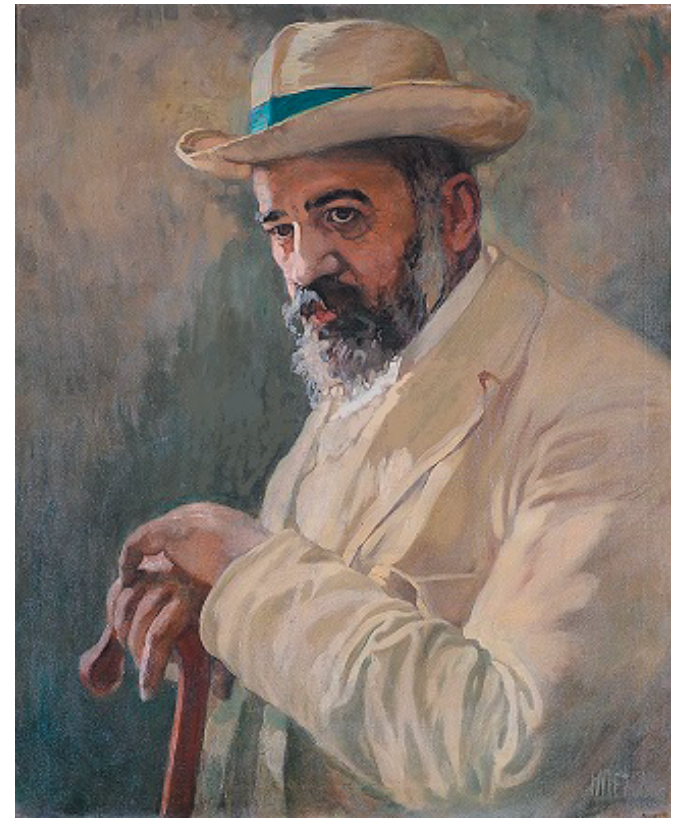
В началото на 1912 г. Славейков получава известие от Швеция, че е предложен за Нобелова награда за литература от Алфред Йенсен. Получава обаче и друго съобщение от родината – пенсията му спира да пристига. Здравето на Пенчо започва да се влошава и да тревожи близките му. Измъчва го и безпокойството да завърши своята грандиозна „Кървава песен“. Лекарите го съветват да отиде на планина. Пенчо и Мара решават да заминат в Брунате при Лаго ди Комо. На 5 юни се настаняват в скромна стаичка на хотел „Bella Vista“.

Хотел „Bella Vista“ в Брунате, където издъхва Славейков

На 9 юни Славейков се почувствал зле и в 3 ч. през нощта вика вярната си спътница, казвайки й „Зле съм, приближава края...“. На сутринта идва лекар, който прошепва: „Късно е вече!“. Поетът дочува думите му и иска да каже нещо, но не може – цялата му лява страна е парализирана. Завесите в стаята са спуснати. Мара Белчева остава сама до леглото на любимия си. По залез слънце Пенчо потрепва и проронва една дума. Казват, че е същата, като тази, която изрича Гюте на смъртния си одър: „Светлина!“. Към 8 ч. вечерта настъпва краят – душата на българския поет Пенчо Славейков тихо отлита във вечността.

Погребението се извършва след четири дни на местните гробища в Брунате, в присъствието на Мара Белчева, най-големия брат на Пенчо,

пристигнал набързо от България, дошлият от Мюнхен близък приятел на Славейков Боян Пенев, и още няколко свидетели.

На фасадата на хотела в Брунате, както и на къщата в Рим, в която са живели Пенчо и Мара, след време са поставени възпоменателни плочи.

В България, само няколко дни след известието за смъртта на видния творец, е създаден комитет за пренасянето на останките му в родината и издигане на паметник на гроба му. Неговото последно желание било да бъде погребан на хълмовете на Куру-Баглар (дн. квартал Лозенец), където често обичал да се разхожда и съзерцава. В комитета влизат редица видни личности, сред които Екатерина Каравелова, д-р Кръстю Кръстев, Стилиян Чилингиров, Елин Пелин, Тодор Влайков и др. Започват да се набират средства, но след две години в пресата излиза съобщение, че касиерът на комитета Никола Коларов, бивш народен представител, виден член на Демократическата партия, злоупотребява с парите за собствени нужди. Той връща 9 хил. от общо събраните 13 хил. лв.

Въпреки всички пречки, през юни 1921 г. тленните останки на Пенчо Славейков, заедно с тези на писателя Петко Ю. Тодоров, също починал в странство през 1916 г., най-после се завръщат на родна земя. На опелото в църквата „Св. Неделя“ речи държат министърът на народното просвещение Стоян Омарчевски, проф. Боян Пенев, проф. Беню Цонев. В шествието по бул. „Княгиня Мария-Луиза“ участват министри, депутати, градският съвет, духовенството, професори, учители, писатели, студенти и ученици, отделение конни стражари и хиляди граждани.

Последната воля на Славейков обаче не е изпълнена – погребан е в Централните софийски гробища, а не на любимия му Куру-Баглар.

Илиана Иванова

Дълбоки корени

Тъмните векове с български проблясък

По българските стъпки из Апенините

„Български следи“ от Средновековието, можем да намерим по цялата територия на съвременна Италия, чиято карта е изпъстрена с антропони и топоними с основа bolgar/bulgar.

Както съобщава Павел Дякон (VIII в.), през 568 г. лангобардският крал Албоин победил „различни народи“ и ги „повлякъл със себе си в Италия...“ и „до ден днешен

териториите, обитавани от тях, назоваваме с имената дадени им от Гепиди, Българи, Сармати, Панони, Свеви...“. Едно от ранните български преселения на Апенините е свързано с българския кан Алциок, който през 632 г. напуска Панония и след смъртоносни прекеждия в Бавария (ок. 638 г.) пристига с народа си в северноиталийската област Венето.

Много по-трайни последици има заселването на българската общност, водена от кан Алцек, син на великия Кубрат и брат на кан Аспарух, който след гибелта на „Старата Велика България“ през земите на Аварския каганат (в дн. Унгария) на свой ред търси спасение в Италия – отначало във византийските владения (т.нар. Пентаполис), а скор след това в земите на лангобардското кралство в Северна и Средна Италия. Крал

Гримуалд им дава направление към областта Беневенто с основни градове Сепино, Бовино и Изерния. Археологически е проучен некрополът във Вичене, в който е открит и гробът на знатен благородник или владетел – твърде вероятно е това да е „вечното жилище“ на самия Алцек...

Средновековните българо-италиански връзки са осветени от памет за българския владетел св. цар Борис-Михаил Покръстител и неговата богата кореспонденция с римските папи Св. Николай I (858-867), Адриан II (867-872), Йоан VIII (872-882) и Формоза (891-896).

Стенописен портрет на Борис в одежди на бенедиктински монах е представен в композиция заедно с принц Ландулф и дук Лутвин в църквата „Санта Мария ди Органо“ във Верона.

Царствата на гетите и другите тракийски общности

КЕЛТИТЕ

В началото на III в. пр. Хр. на Балканите нахлуват войнствените келти. Те създават свое „царство“ със столица Тиле в района на Източна Стара планина, което съществува до 20-те години на III в. пр. Хр. Унищожено е от мощно въстание на покорените траки. Освобождението е краткотрайно, защото съвпада с началото на римските завоевания на Балканите.

ОДРИСИТЕ

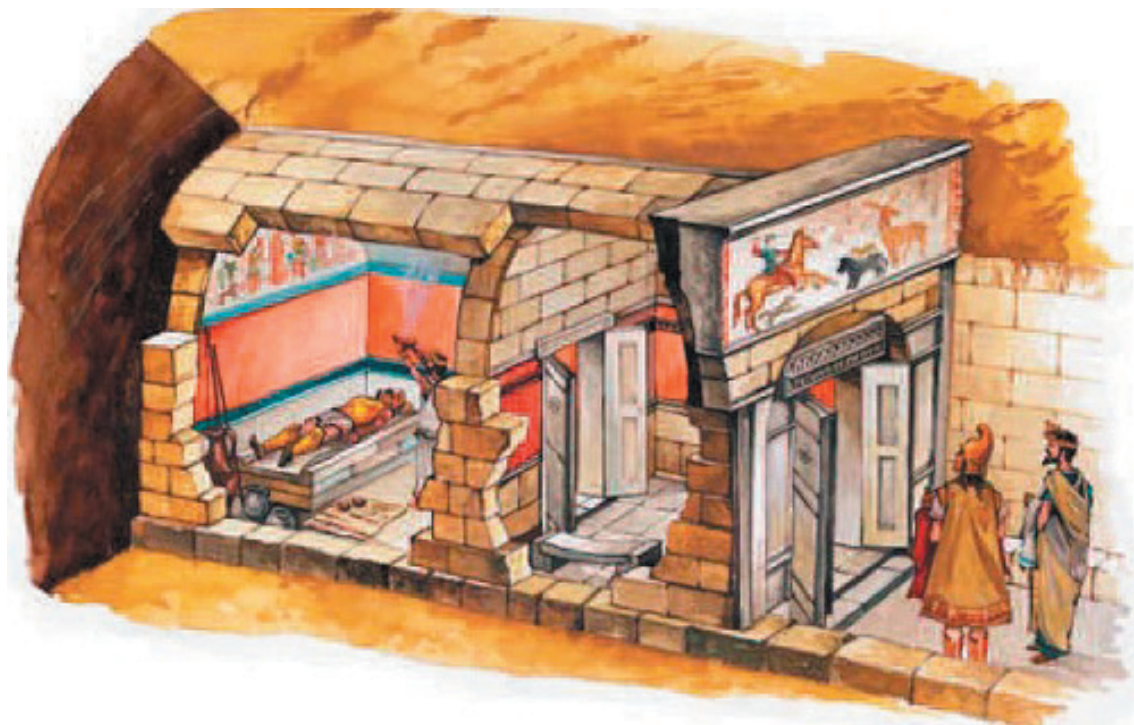
След разпадането на „световната империя“ на Александър одриската държавност продължава да съществува, но при слаба централна власт. При Севт III (330–311 г. пр.Хр.) одрисите отстояват своята свобода, воювайки с македонския управник Лизимах. Владетелят строи Севтополис (днес под водите на яз. Копринка, до Казанлък) – представителна резиденция, изградена в духа на елинистичните традиции.

ТРИ БАЛИТЕ

Трибалите обитават земите от Западна Стара планина до Дунав, между реките Морава и Искър. През 424 г. пр. Хр. те отблъскват нападението на Ситалк, а при своя владетел Халес извършват поход на юг към Егейско море (376 г. пр. Хр.). Опитите на Филип Македонски (339 г. пр. Хр.) и Александър Велики да ги подчинят срещат добре организираната съпротива на трибалския цар Сирм.

ДАКИТЕ

Даките оставят ярки следи в историята на античния свят. По времето на техния цар Децебал (87–106 г. сл. Хр.) те са най-сериозният противник на римляните в региона.

Наред с одриси и македони свои държави създават и други тракийски общности. Още по времето на похода на персийския цар Дарий срещу ситите през 513 г. пр.Хр. в днешна Североизточна България той среща съпротива от страна на гетите. За Херодот те са „... най-смелите и най-справедливите от всички траки...“. През IV в. пр.Хр., след разпадането на Одриската държава царството на гетите се разпростира от двете страни на р. Дунав. Завоеванията на древните македони при Филип II и Александър III Велики обхващат само земите на гетите до Дунав. Племената, живеещи северно

от реката (известни и под по-късното название даки) продължават гетската държавност. Те се противопоставят успешно на Александър и неговият диадох Лизимах.

При гетите освен в традиционната орфическа вяра като бог е почитан и техният древенцарижрец Залмоксис. При археологически проучвания е разкрита гетската столица Хелис (в резервата Сборяново, близо до гр. Исперих) и великолепната царска гробница при с. Свещари.

Проф. П. Павлов

Имало едно време

БЕСИТЕ

Жреци, владетели на Рим... и наши предци

Траките – познати и непознати... Днес, когато познанието се развива с невероятни темпове, правят се многобройни изследвания и открития във всички сфери на науката, установяваме, че най-неточната от всички е може би именно историята. Колко добре познаваме нашата история, достатъчно ли са изследвани народите, живяли векове преди нас на Балканите? Оказва се, че в старите исторически извори, епиграфски паметници и по монети, са споменати над 130 тракийски племена.

Естествено, трудно би могло наведнџ да разкажем за всички тях, но бихме могли да разлистим една от страниците в тракийската история и да започнем с едно от най-големите

племена като това на бесите (Bessi, Βησσοί, Βιέσσοι, Βέσσοι). Споменати още от бащата на историята Херодот през V в. пр. Хр., те са част от сатрите и служат в храма на бог Дионис. В него проницателите правят предсказания, подобни на тези на оракула в Делфи и Еритрея.

Интересен факт е, че бащата на Октавиан Август искал да узнае за бъдещето на сина си и жреците изпълняват неговата молба. По време на гадателския ритуал над олтара лумва силен пламък, за който се твърди, че се издигнал над покрива на храма, чак до небето. И тъй като такова необичайно знамение се е явява до този момент само на Александър Велики, бащата на Октавиан Август разбира, че синът му е

предопределен да извърши велики дела. Плиний Стари съобщава за няколко племена на бесите между реките

Струма и Места (Pliny IV.xi-40). Съществували са обаче поне четири отделни групи беси (St. Byz. c.618, Strabo, 7. fr. 59).

По сведенията на Страбон тези хора обитават земите край Стара Планина и Родопите, чиито съседи са пеоните. Половин хилядолетие след Херодот, Страбон описва бесите като разбойници, живещи в колиби, но не е ясно доколко тези сведения отговарят на истината (Strabo 7.5.12). Често гръцките и римски автори умишлено изкривяват информацията за чуждите народи, за да подчертаят своето “морално и духовно превъзходство”.

В творбата си „Тристия” Овидий свидетелства за беси в Северна Добруджа като съседи на гетите и сарматите, които живеели в земите край река Дунав. На езика на бесите Дунава е наричан Истър. Съвсем вероятно са обитавали и зоните между река Висла и Карпатите, както споменава Клавдий Птолемей.

Обясние за присъствието на тези хора извън традиционните им територии край Родопите и Стара Планина може да се обясни с това, че са част от тези траки, нежелаейки да бъдат подвластни на Римската Империя. Това предполага, че те са се преселили на север от река Дунав, където са станали съседи не само на даките, но и на германите.

Сред бесите, направили кариера в Римската империя е Лъв I, а също така и Презвитер Маркелий, който е погребан във Верчели, Северна Италия.

На прозореца

Силата на нашето неспокойствие

Емиграцията на тялото невинаги е емиграция на душата

Някъде бях прочел, че едно от най-ценните качества на човешкия мозък е способността да забравя. Не мога да се оплача от недостиг на това качество - способен съм да забравя къде са ми обувките, докато им връзвам връзките, но кой знае защо мозъкът ми отказва да забрави толкова много подробности от онзи студен зимен ден... прекалено много. А беше толкова отдавна. Двайсет и пет години. Четвърт век.

Помня овехтелия мраморен под на летището. Вестникарската будка с мръсен прозорец, в която се излежаваха няколко отегчени броя „Дума” и един брой още по-отегчена продавачка. Помня тъжното кафене на терминала, в което нямаше нищо освен една тъжна, клокочеща машина за еспreso и три-четири тъжни морени. Помня хубавото, мрачно момиче, което ми направи хубаво, мрачно кафе. Помня големите тъжни очи на майка ми, които отказваха да ме пуснат. Помня устните ѝ върху лявата ми буза, миг преди да се разделим. Не ме беше целувала от дете. Помня как ми взе дъха силната прегръдка на баща ми. Помня всички нужни и ненужни подробности от този първи ден на втория ми живот, но най-вече помня странното, напрегнато усещане, че не съм взел със себе си нещо крайно необходимо. Че не би трябвало да се качвам на самолета без него, но няма как да го побера нито в ръчния багаж, нито в куфара, и ще трябва да го оставя тук завинаги. Искане ми се да го разкажа тръпка по тръпка това усещане за внезапно образувала се празнина, но истината е, че неговите неясни измерения са далеч отвъд моите описателни възможности.

Уж не си тръгвах завинаги, но някак си над този момент бе надвиснало разбирането за неизбежна раздяла.

Чакаше ме търбухът на застаряващ самолет на авиокомпания, която отдавна не съществува. Чакаха ме хиляди километри над безкрайната бездна на Атлантическия океан. Чакаше ме друг, непознат континент. Други хора. Друг манталитет. Друга действителност. Друг живот.

Светът беше толкова шокиращо различен и толкова по-голям от мястото, което обитаваме днес. Нямаше интернет, нямаше еврвалута, нямаше дори мобилни телефони. Всичко като че ли бе едновременно и по-простишко, и несравнимо по-сложно...

Днес осъзнавам значението на този ден за себе си и за хората, които обичам. Давам си сметка, че произволните лица, детайли и събития са инвестирани спомена за себе си в строежа на паметник на този ден в съзнанието ми. Знаем, че имам нужда от този скромнен монолит, че трябва да се отбивам от време на време при него за своето малко поклонение и да не позволявам на цветята му да увяхват.

Толкова много време е минало от онзи първи ден. Толкова много съм преживял оттогава. Толкова много съм намерил и изгубил. Толкова

много съм се променил. Наскоро хвърлих поглед назад и си дадох сметка, че вече съм живял тук повече години, отколкото в родината си... Колко странно, особено за човек, който не е имал никакво намерение да емигрира. В началото бях просто студент, изтезаван от любопитство и енергия. Искане да попия всичко, до което успея да се добера – манталитет, популярна култура, хумор, жаргони, мисли, фолклор и философия. Надявах се да дешифрирам американския начин на живот, да оставят и моите колела грайферите си по пътищата на Щатите и по тяхното мислене, да разбера какво са имали предвид Керуак, Стайнбек и Пърси и след това да взема всичко научено и да го върна заедно със себе си в България. По това време Америка беше енигма, а сред връстниците ми вилнееше някакъв мощен условен рефлекс – бяхме държани затворени толкова дълго, че искахме отчаяно да се гмурнем без никакви задръжки в мистериите на останалия свят и да изживеем всичко това, от което ни бяха охранявали цял живот.

Знам, че емиграцията често е мъчителна драма в няколко акта. Единият е болка. Другият е отрицание. Третият е незарастваща рана. И аз съм минал през тях, но когато си млад, леко откачен и лишен от отговорности и задължения, адаптацията към един напълно нов свят е много, много по-безболезнена. И въпреки това година-две след пристигането си попаднах в обятията на изпепеляваща носталгия към всичко в моята малка България. Уж няхах време за подобна прегръдка, а ето че просто не знаех как да се измъкна от нея.

В един момент усетих, че не мога да спра да пътувам. Хвърчах по повод и без повод по безкрайните шосета на Американския Запад, благодарение на героичните усилия на поредица стенещи, разпадащи се таратайки. Искане просто да се движа. Да не спирам. Всеки свободен ден беше извинение за нови асфалтови авантюри или, както аз наричах тези безцелни пътувания, асфалтюри. Не знам дали търсех Америка, или бягах от носталгията. Сега си давам сметка, че това маниакално, холерично движение е било някаква авто-имунна форма на терапия.

Както често се случва, съдбата имаше свои собствени намерения и напълно игнорира моя план за постоянно завръщане в Родината. И ето че една съпруга, две деца, три кариери и 25 години по-късно пиша тези редове и аз самият се опитвам да разбера какво се случи наистина и къде точно, по дяволите, е Иво. Този, който съм аз и който е намерил начин да съществува едновременно на две места. Да, така е, аз определено съм открил за себе си някакъв странен дуализъм – напълно функционален начин да бъда и в България, и тук, в географския център на Съединените щати. Вече го правя без усилие - просто съм и тук, и там, против законите на конвенционалната физика. Дълги

години отказвах да взема американски паспорт, сякаш парче хартия щеше да отнеме истинската ми самоличност. Днес съм наясно както с това, че мога да имам две националности, така и с това, че нищо никога няма да измести първата. Истината е, че емиграцията на тялото невинаги е емиграция на душата. През годините съм срещал много българи тук, които съществуват в състояние на постоянна безтегловност. Вечно неспокойни, вечно търсещи. Дори тези, които са намерили успех и благополучие, продължават упорито да търсят нещо: може би някаква недостижима истина, а може би просто някакъв важен отломък от себе си. Къде ли се крие силата на това тайнствено неспокойствие?

Наскоро един приятел ме попита защо всяка година използвам отпуската си, за да отида в България: „Защо не отидеш до Хаваите? Или пък елате с мен и семейството ми в Рио тази година. Какво ще кажеш?”

Какво да му кажа? Искане да му разкажа за хората в Родината ми, за приятелите които знаят, че си идвам, без да съм им казвал. За безценните спомени. За олющените керемидинакъщичките, стгшени в Родопите. За величествената осанка на старата Калиакра. За особения начин, по който свенливите снежинки се разтапят върху лицето ми само и единствено високо в Рила. Искане да му разкажа толкова много неща, но кой знае защо, ги премълчах. Може би не бях готов. Може би трябваше да напиша всичко това. Да открия мястото си в собствената си история. Да прегърна носталгията и да не ѝ позволя да си поеме дъх. Да си призная, че съм дал възможност на България да емигрира в мен завинаги.

И ето че отново съм тук, с букет от думи, пред притихналия паметник на онзи първи ден. Той винаги ще бъде там, на стария очукан терминал, където течението прелиства страниците на няколко самотни вестника, очите на родителите ми са тъжни и хубаво момиче ми прави най-горчивото кафе на този свят.

Защо си ходя всяка година в България, питаш? Защото най-ценното качество на мозъка е да забравя, а аз се интересувам само от най-безценното му качество и не искам никога, НИКОГА да забравя точно кой съм, откъде съм дошъл и на кого дължа всичко, което съм постигнал. За да заредя батериите си от най-красивата земя. За да усетя отново и страданието, и величието на тази прелестна страна. За да науча децата си на несравнимия български език. За да даря и тях с възможността да осъзнаят значението на саможертвата на българските мъченици. За да прегърна най-добрите родители на този свят. И разбира се, за да посетя сърцето си, което така и не побрах в багажа и което завинаги ще бъде там на летище София, където го оставих да ме чака в онзи първи ден на втория си живот...

Иво Иванов

15 задължителни точки за изпълнение Домашно за лятото

Италианският учител Чезаре Катà от лиця "Дон Боско" в малкото италианско градче Фермо даде на учениците си домашна работа за лятото от 15 точки и я публикува във Фейсбук. Някои учители са там, където са и децата, говорят на техния език, не си спестяват усилията да ги следват навсякъде, където се чувстват най-добре!

С този списък учителят Катà бързо стана популярен по цял свят, събирайки десетки хиляди лайкове и споделяния в мрежата. Ето какво значи да обичаш работата си и да мислиш за своите ученици.

Вместо да дава на учениците си задължителни книги за четене, Катà им дава предписания как да живеят вдъхновен живот, инструктирайки ги в следващите няколко месеца да отделят време да се възхитят на

изгрева, да мечтаят за бъдещето и да четат, защото четенето е "най-добрата форма на бунт, която ви е достъпна."

Huffington Post интервюира Катà, който казва, че е моделирал методите си на преподаване на база г-н Кийтинг, героя на Робин Уилямс във филма "Общество на мъртвите поети" (1989).

"Определено децата би трябвало да считат литературата, философията или граматиката като начин да изградят себе си," коментира Катà пред HuffPost.

"Мисля, че блясъкът на лятото, особено в юношеските години, може да има специално духовно влияние.", казва той.

И така, лятната домашна работа от Катà:

1. Разхождайте се сутрин по брега на морето в пълно уединение, гледайте слънчевите зайчета по водата и мислете за това, което ви прави щастливи.

2. Старайте се да използвате новите думи, които научихме през тази учебна година. Колкото повече можете да кажете, толкова по-интересно ще можете да мислите. А колкото повече мислите, толкова по-свободни ще бъдете.

3. Четете! Много, колкото се може повече. Но не защото сте длъжни да го правите. Четете, защото лятото вдъхновява за мечти и приключения, а четенето е като полет. Четете, защото това е най-добрата форма на бунт. (За съвети, какво точно да четете, обърнете се към мен).

4. Избягвайте всичко, което ви носи негативи и усещане за празнота (вещи, ситуации, хора). Търсете вдъхновение и приятели, които ви обогатяват, които ви разбират и ценят такива, каквито сте.

5. Ако чувствате тъга и страх, не се вълнувайте: лятото, както всяко друго прекрасно нещо в живота, може да предизвика смут в душата. Водете дневник, описвайте как се чувствате (а през септември, ако искате, ще прочетем това заедно).

6. Танцувайте и не се притеснявайте от нищо. Танцувайте навсякъде, където ви се прииска: на сцена, на дансиг, на полето, в стаята си. Лятото е

танц, глупаво е да не участваш в него.

7. Поне веднъж посрещнете изгрева. Стойте в пълна тишина и дишайте дълбоко. Затворете очи и почувствайте благодарност.

8. Много спортувайте.

9. Ако срещнете някой, който много сте харесали, кажете му го толкова красиво и убедително, колкото можете. Не се бойте, че може да останете неразбрани. Ако не се получи – значи, не е било писано, а ако ви разберат и отвърнат с взаимност, то ще прекарате заедно лято – 2015 и това ще е златно време. (В случай на неуспех, прочетете отново точка 8).

10. Препрочете конспектите на нашите уроци: сравнете всичко, за което сме чели през годината с това, което се случва в живота ви.

11. Бъдете щастливи като слънчевата светлина и волни и свободни като морето.

12. Моля, не ругайте. Бъдете добри и вежливи.

13. Гледайте качествени филми с дълбоко емоционални диалози (по възможност, на английски), за да упражнявате своя английски и едновременно с това да развивате способността си да чувствате и мечтаете. Нека филмът не свършва за вас с финалните надписи, преживявайте го отново и отново, включете го в опита си от това лято.

14. Лятото – това е магия. Вискрящите от слънчеви лъчи сутрини и горешите летни вечери мечтайте за това какъв може и трябва да бъде животът. Направете всичко, което зависи от вас никога да не се предавате по пътя към мечтите си.

15. Бъдете добри.

Марко Бергамаски

Духовни двери

С благословията на Папа Пий IX

За Йосиф Соколски и българите - униати през XIX век

Въпросът за сключването на уния с Католическата църква през 1861 г., както и личността и съдбата на един от духовните водачи на униатското движение в България, архиепископ Йосиф Соколски, са били и продължават да бъдат обект на многобройни изследвания в българската историография. Изследванията в периода преди 9 септември 1944 г. са видимо групирани на про- и антиуниатски, в зависимост от миросгледа на авторите. Унията по правило се разглежда от прокатолическите автори в позитивна светлина и съответно негативните оценки са приоритет на православните автори. Почти в същите две тенденциозни рамки се разглеждат животът и личността на Йосиф Соколски...

Началото на 18 в., който се характеризира с пропагандирането и избистрянето на идеите за национална идентичност и самостоятелност, кара все повече българи да усещат бремето на гръцката църковна власт. Един от първите, обосновал необходимостта българите да отхвърлят тази зависимост, е преп. Паисий Хилендарски. Основният противник в борбата за църковна независимост е Вселенската (Цариградска) патриаршия – по онова време най-авторитетната, но и най-авторитарна православна институция. Започналата борба на българите с тази институция се превръща в епоха на възраждане и консолидация на българската нация.

Църковната борба преминава през два основни етапа. Първият е от началото на 19 в. до Кримската война (1853–1856). През този първи период борбата е слабо организирана, липсва й център и компетентни водачи, ползващи се с доверие. Целите не са ясно посочени и утвърдени. Основните искания са за български владици и български език в просветата и богослужението, български храм и български вестник в Цариград. Вторият етап е след края на Кримската война, когато влиянието на Русия, която подкрепя единството на православието, е отслабено и, опрени на Хатихумаюна, българите поставят искане за отделна църква. Същевременно намесата и на другите велики сили, най-вече на Франция, в църковните борби на българите довежда до еволюция на руските принципи. В последните години от борбата за църковна независимост виждаме Русия също да защитава желанието на българите за възстановяване на църковната им автономия.

Кримската война (1853–1856) и поражението на Русия в нея се превръщат в сериозно изпитание за православните църкви. Франция прави сериозен опит да получи влияние на Балканите чрез засилване на католическите мисии. Френският министър на външните работи Гизо, историк по образование, разработва цялостна програма за активна намеса в културно-духовните процеси на Балканите. Като използва моментната военна слабост на Русия, католическата пропаганда под егидата на Наполеон III започва сериозна работа по разпространението на римокатолицизма в неговата униатска форма (католицизъм от източен обряд) сред православните християни. В свое писмо до руския император Александър II (цар-освободител за България – бел. ред.) игуменът на Лаврата в Дечани архим. Серафим говори за посещението на френски дипломатически агент в манастира, който предлагал на монасите покровителството и помощта на Наполеон III в замяна на едно по-тясно сътрудничество, което трябва да доведе (без разбира се, директно да се упоменава) до уния. В България също сериозно се засилва дейността на

католическите мисионери, които използват различни методи и средства за популяризирането и разпространението на идеята за уния...

Основна фигура в популяризирането на Балканите на униатските идеи е видният католически мисионер Еужен Боре. Неговият съществен принос в подготовката и създаването на прокатолически нагласи непосредствено преди началото на Кримската война е публикацията Въпросът за Светите места, в която се обяснява, че доколкото Православната църква се е отделила от Рим, то тя е загубила правата си върху Светите места още от времето на патриарх Фотий. Точно събитията от времето на патриарх Фотий и раждането на Българската църква, както и нарастващото десет века по-късно недоволство на българите от действията на гръцкото духовенство карат Боре да търси начини да материализира това недоволство в полза на Рим. Боре е главният архитект и изпълнител на една дългосрочна програма, предвиждаща включването на Балканите и в частност на България в сферата на влияние на римския папа. Още в началото на 40-те години на 19 в. в манастира „Св. Бенедикт“ в цариградския кв. Галата е основана мисионерска станция на лазаристите начело с йезуита Еужен Боре. В друго предградие на Истанбул (Бибек) се основава Френско мисионерско (католическо) училище, където се обучават и български момичета и момчета. В това училище учи и Лазар Йовчев, бъдещият български екзарх Йосиф. Негов преподавател и покровител е отново Еужен Боре, с чието съдействие бъдещият екзарх на Българската църква отива да учи във Франция и впоследствие - в Швейцария. През 1855 г. Еужен Боре успява да спечели за каузата на унията видния български политик и общественик Драган Цанков, като му съдейства да получи султански ферман за основаването на печатница. Самата пък печатница, с помощта на Боре, Цанков устройва в мисионерското училище в Бибек. Там Драган Цанков започва да издава вестник „България“, в който се води активна пропаганда и като единствен път за решаването на българския църковен въпрос се посочва сключването на уния с Рим. Плод на тази дейност е и декларацията от 12 юли 1859 г. на българските първенци в гр. Кукуш начело с Нако Станишев, които се обръщат с молба до папа Пий IX с готовност да сключат уния.

Въпреки огромните усилия на Е. Боре, който осъзнава стратегическото положение на Кукуш и възможността за контрол оттам върху Охрид и Битоля, унията не се състояла. Или по-точно, не се състояла по очаквания начин. Уплахата в Цариградската патриаршия и мерките, предприети от руската дипломация и българската църковна общност в Цариград, довеждат до смяната на гръцкия владика с български. Партений Зографски става епископ Полянински и Дойрански. Всичко това, както и отказът на населението на Кукуш от унията става най-вече благодарение на руската дипломация, цариградските българи и готовата на сътрудничество в този момент патриаршия, както и на личното отиване в Кукуш на епископ Иларион Макариополски. Предприетите мерки довели до силно ограничаване на размера и броя на участващите в унията...

Неуспехът от Кукуш не разочаровал Еужен Боре. Само година по-късно с помощта на Драган Цанков и Никола Сапунов Е. Боре привлича за ново униатско начинание архимандрит Йосиф Соколски. Папа Пий IX се отнася първоначално скептично към новите планове на Боре, но в последствие е убеден и действията по новата уния се развиват със забележителна скорост. През ноември 1860 г. архим. Йосиф Соколски заминава за Цариград, където на 18 декември 1860 г. участва в делегацията, подписала молбата за уния с Рим в дома на апостолическия викарий П. Брунони. На 15 март 1861 г. архим. Йосиф заминава заедно с Драган Цанков, Г. Миркович и дякон Рафаил Попов за Рим в делегация, предвождана от Боре, а на 2 април 1861 г. Йосиф Соколски вече е ръкоположен за архиепископ на българските униати. Това става лично от Папа Пий IX в Сикстинската капела и в присъствието на голямо множество духовни и светски лица. Само няколко седмици по-късно, след завръщането си от Рим в Цариград със специален ферман на султана архиепископ Йосиф Соколски ще бъде обявен за миллет-баши на българите-униати...

„...лицето Му светна като слънце, а дрехите Му станаха бели като светлина.“

6 Август Преображение Христово

Преображение Господне се чества на 6 август. Това е един от най-светлите празници за Българската православна църква. Празникът води началото си от първите векове на християнството и е свързано с явяването на Исус Христос пред трима от най-близките му ученици.

За да укрепи вярата на учениците си, Исус Христос решил да покаже на трима от тях небесния си облик. Петър, Яков и Йоан се изкачили с него на планината Тавор. Там Исус се отдалечил и започнал да се моли. Скоро те заспали, а когато се събудили, видели своя учител напълно преобразен. Лицето му светело като слънце, а дрехите му блестели като светлина. Според народния календар 6 август символизира трайното преобразяване в природата.

Слънцето се обръща от лятото към зимата, щъркелите се събират, за да отлетят към топлите земи. Според вярванията на този ден се отваря небето и ако някой види това, се сбъдва всичко, което си пожелае. Ако някой се разболее, натопява се връзка сушени плодове, болният пие от водата и болестта се преобразява. Преображение Господне е времето, когато денят видимо намалява и хората се подготвят за студените дни. На този ден стопаните носят в църквата грозде за благослов, защото от него се прави виното - символичният образ на Христовата кръв. На празника Преображение то се благославя. В литургията на българските православни храмове се прибавя молитвеното песнопение „Освещаване на гроздето“.

15 Август - Успение на Пресвета Богородица

Според Светото писание, това е денят, в който Божията майка, на 64-годишна възраст, напуска земния живот и отива при сина си. Три дни преди смъртта Архангел Гавраил ѝ съобщава, че Бог е пожелал да я вземе при себе си в своето царство, за да царува вечно с него.

Последното ѝ желание е да види Светите апостоли заедно. По чуден начин те се пренасят пред вратите на дома ѝ в Йерусалим. Три дни след това, сам Исус Христос в небесна слава, обкръжен от ангелски ликове и светци, слиза от небесата за душата на Света Богородица. Погребват я в една пещера край Гетсимания и затварят входа с камък. Когато няколко дни по-късно го отварят, за да се поклонят пред светицата, закъснелият апостол Тома, намират само

плащеницата ѝ.

Ставайки от трапезата, апостолите чуват ангелско пеене и виждат в облаците пречистата Божия майка, обкръжена от ангели, която им казва: „Радвайте се, защото съм с вас през всичките дни.“ В памет на явяването ѝ пред апостолите, църквата определя в този ден да се отслужва тържествена литургия и да се прави „въздигане на хляба“.

„До Богородица сламата стада на жито, а след Богородица житото стада на слама!“ На Богородица мелят от новото жито. От него приготвят обредни хлябове за празника и вярват, че ако на този ден вали дъжд, ще има голямо плодородие в следващата година.

Паралел 43

Главен Редактор: Венета Ненкова

Зам.Гл.Редактор: Теодор Тодоров
Сътрудници: Мариола Георгиева,
Милена Рачева, Йорданка
Минева

Майл: scuolabulgara@gmail.com
Сайт: www.paralel43.jimdo.com
Тел. 0039 348 35 30 943

Настоящото издание е продукт на Културната Асоциация с идеална цел „Паралел 43“, създадена в Рим през 2014 год.

В основната дейност на асоциацията е заложено популяризирането на българския език, култура и история.

Портрети

Николай Дюлгеров и неговите футуризми

От Долината на розите до столицата на Савоите

Архитект, художник, дизайнер, автор на реклами в градска среда. Не са много онези, които са чували за Николай Дюлгеров, този наш сънародник с европейка известност и с изключителна изобразителна същност.

Големият българин е роден през 1901 г. и прекарва почти целия си живот извън родния Кюстендил и нашата културна среда. Дюлгеров решава да прекара своя житейски път в Торино – града, в който осъществява по-голямата част от творческата си кариера. Първата италианска столица Торино обявява забележителния българин за свой

почетен гражданин.

Николай Дюлгеров оставя едно живо духовно наследство и четвърт век след своята физическа кончина негодите творби се завръщат отново към родната България, защото през 2000 г. в залите на Софийската градска художествена галерия бе реализирана изложба с неговите работи от родните колекции и с активното участие на НХГ и Художествената галерия в Кюстендил.

По повод 100 години от рождението и 20 години от смъртта на големия художник и архитект бяха организирани три ретроспективи с негови творби в Италия: графика, плакат, архитектурни и индустриални проекти, живопис, вътрешна архитектура, мебели, мода, или всичко онова, което е в програмата на авангарда.

Така се стига и до изложението, наречено „Николай Дюлгеров. Множествената художествена идентичност“. Днешното й осъществяване се свързва с появата на първия манифест на футуризма, публикуван преди един век в Париж. Автор на манифеста е Филипо Томазо Маринети – знаков италиански поет, писател, журналист, издател и основател на първото авангардистко движение на XX век. Към творческия кръг

на футуристите освен литератори се включват и редица художници, музиканти и театralи от цяла Европа.

Кой е все пак този възкръснал от небитието наш сънародник, чието целокупно творчество отдавна е признато като съществена част от историята на италианския модернизъм и по-специално в изобразителното изкуство.

През 1920 и 1921 г. младият тогава българин следва във виенското Училище за приложни изкуства, като взема участие в годишните изложения на модерно изкуство. През 1922 г. следва в Дрезден, където подрежда самостоятелна изложба, а след това се представя и в Берлин.

През 1923 г. е вече във Ваймар, където посещава “Баухаус”. През 1924 г. Народният музей в София устройва самостоятелна изложба на Дюлгеров. От 1926 г. се установява в Торино, Италия, където отива, за да следва във Висшето училище по архитектура на Албертинската художествена академия. Само няколко месеца след пристигането си в този град той се свързва със средите на футуристите.

Най-значимите си творби създава през 20-те и 30-те години на миналия век. Негови работи се намират в различни колекции в Италия, включително и в Националната галерия за съвременно изкуство, Рим. В България, в продължение на дълги десетилетия името и творенията на Дюлгеров са тотално забравени, в някакъв смисъл и забранени.

Чрез своите работи Дюлгеров внася в торинската футуристична група елементите на новата за времето си конструктивистична култура от европейски тип. И оттогава до днес никой не оспорва, че той е първият или по-точно единственият българин в редицата на големите пионери на европейския авангард от 20-те години.

НН/П43

Почакай, слънце

Почакай, слънце,
аз не съм готова
за следващата нощ –
денят ми не е свършен още!
Не се преборих с съвестта си, –
за да й дам право на почивка.
Току-що се научих да говоря
със камъните и дърветата
и още не запълних своя ден
със мъдростта им.
А ти ме караш да си лягам
и си отиваш тъй спокойно
и тържествено
с огреяните върхове на Витоша,
със подновените от багрите на залеза селца,
с илюзии за утрешния ден!

Почакай, дай ми време
да разбера как може да се спи
във тоя разтревожен свят,
когато е безсънието съвест,
а съвестта е ден?

Почакай, слънце!

Дора Габе, 1967

